

3950

31

64

y 1

3950
31
64
copy 1

Demosthenes

Oratio Demosthenis Olynthiaca

latine reddita cum commentariis.

Venia Amplis Ord. Philosophorum Lundensis

pro gradu philosophico

publicæ censuræ subjeit

JOH. FREDR. KYLANDER,

Phil. Cand., V. G., Adjunct. Scholæ,

In Auditorio I

A. D. V Kal. Jun. MDCCCLXIV H. A. M. IX.

Lundæ,
typis Berlingianis,
MDCCCLXIV.

PA 3950
031
1864

Ut fere ad scriptores intelligendos aliqua notitia gentis atque ætatis ejus, cujus quisque fuit, opus est, ita Demosthenes ille, ut non solum eloquentia præstans, sed rerum etiam civilium peritissimus homo, multa in orationibus suis attigit, quæ cognoscenda sint iis, qui has orationes interpretari volunt. Quare nobis etiam necesse fuit et conditionem civitatis Atheniensis moresque civium et causas eas, quæ oratorem clarissimum ad causam Olynthiorum, quæ eadem patriæ erat, suscipiendam impulerint, mente repetere et brevi comprehensas exponere. Qua in re quamquam perjucundum est gentis urbisque illius memoriam revocare, apud quas omnes fere artes et pacis et belli quasi in paterna sua domo exultæ floruerunt — — quot enim qualesque viri uno in populo, una in urbe existerunt, qui ingenio suo etiam nunc admirationem nostram movent — tamen non sine dolore exemplum illud rerum humanarum inconstantiae cerni potest, quum videas, huic ipsi populo, languentibus jam animis, vincula ea necti, quæ tot per sæcula eum servitute oppressum tenuerint. Unus vir patriæ ruinam vi ingenii orisque suavitæ sustinere conabatur; frustra: nam vires populi bellis civilibus debilitatæ revocari non potuerunt, animi soluti non ad grave et commune consilium capiendum impelli. At vero, si nihil amplius, Demosthenes certe ingenio et lingua sua labantes Athenas immortalī gloria ornavit. Mirum enim non solum quanta eloquentia cives suos ad libertatem Græciæ defendendam excitaverit, sed

etiam qua sagacitate occulta hostis insidiosi consilia in lucem protulerit. Quod quo melius perspiciatur, de rebus civilibus et externis, quas in hac, quam proposuimus, oratione multas attingit, priusquam ad interpretandum aggredimur, pauca sunt præmittenda.

Philippo illi, viro forti ac callido, sed qui gloriæ cupiditate ductus parum consideraret, qua ratione quibusque artibus propositum suum consequeretur, regnum Macedoniæ anno 359 a. Ch. a populo delatum est, quo tempore Macedonia a compluribus civitatibus vicinis bello petebatur. Inter alios hostes fuit etiam Argæus, qui Atheniensibus faventibus auxiliaque ferentibus cum Philippo de regno contendit. Quo fracto Philippus captos milites Athenienses salvos Athenas remisit eo consilio, ut Athenienses sibi conciliaret, quod quidem ei contigit; nam accipimus pacem inter Philippum et Athenienses non multo post junctam esse. Deinde Pæones et Illyrios in suam potestatem redegit. Quum autem barbaris subactis regiones eas pacatas fecisset, quamquam promittendo et confirmando Athenienses in spem pacis retinendæ adduxerat, nihilominus Amphipolim, Pydnam, Potidæam, foedere cum Atheniensibus junctas bello adortus cepit; quod quidem satis est indicio, quantæ perfidiæ et simulationis vir ille fuerit. Multis bellis in Thracia bene gestis ibique Abdera et Maronea captis Methonem unam in Macedonia jam reliquam societate Atheniensibus conjunctam urbem expugnavit. Item in Thessalia bellavit, invocatus ad opem principibus Larissæ contra tyrannos Phærarum ferendam; quibus victis in Magnesia capta præsidium collocavit.

Sic plerasque Græcas urbes in oris Macedoniæ et Thraciæ sitas occupaverat Philippus, quo factum est, ut classes ædificare et comparare posset, quæ usque ad meridionalem partem Euboeæ et ipsam Marathona veherentur, ubi naves onerarias Athenas proficiscentes interceptas prædarentur.

Nihil igitur est mirandum, si Athenienses videntes, qua astutia Philippus ad opes ipsorum debilitandas uteretur eumque magis magisque evadere potentem, ira inflammati sunt et timore perculsi. Quamquam non solum Athenæ, sed ceteræ etiam urbes opes Philippi crescentes timebant. Inter quas fuit Olynthus, caput urbium Chalcidices societate conjunctarum, quæ urbs quum antea in societate Philippi adversus Athenienses fuisset, crebris victoriis Philippi cognitis metu capta, ne periculum etiam Chalcidicæ impenderet, anno 352 a. Ch. ad partes Atheniensium paullatim se inclinavit.

Inter Philippum et Olynthios bellum exortum est. Nam Philippus jampridem causam belli quæritans, tum vero nactus, iis anno 350 a. Ch. bellum intulit. Tum metu perculsi legatos Athenas miserunt Olynthii, qui et societatem et auxilium peterent; quibus præsentibus Demosthenes orationem primam habuit, quæ effecit, ut foedus sequente anno iniretur.

Athenienses vero minore vi et vehementia, quam debuerant, contra communem hostem bellum gerebant, cujus rei multæ fuerunt causæ. Primum enim eo tempore Athenis magna et præpotens fuit factio, cujus principes Phocion et Eubulus, quorum ille fuit dux virtutis spectatæ, hic orator insignis et pecuniæ ejus procurator, quæ in ludos sacros impendebatur (*ἐπιμελητής τῶν θεωρικῶν*), omni modo paci studuerunt et Demostheni obstiterunt, qui identidem ad bellum contra Philippum suscipiendum Atheniensibus persuadere conatus est. Tum pecunia illa publica, quæ nomine *τῶν στρατιωτικῶν* opera Periclis ad usus bellicos deposita erat, in ludis sacris consumebatur, ut copiæ pecuniarum ad bellum fortiter gerendum deficerent. Quin etiam hæc pecunia non solum ad τὰ θεωρικά translata est, sed lege etiam statutum est, ut morte damnaretur, qui rogasset, ut ea ad priores usus restituta ad bella consumeretur. Quamvis ea lex gravis esset, tamen salvam patriam pluris quam suam ipsius

vitam æstimans apud populum rogationem facere ausus est Demosthenes, ut illa pecunia, quæ τὰ *Θεωρικά* dicebatur, ad opem Olynthiis ferendam adhiberetur. Denique vires Atheniensium eo debilitatæ erant, quod jam ipsi ad bella egredi et pericula subire nolebant, sed magnum numerum alebant mercenariorum militum. Quibus rebus fiebat, ut aut ad stipendia eorum pecunias conferre aut τὰ *Θεωρικά* in bellicis rebus collocare cogerentur. Neque enim civium Atheniensium idem erat ingenium, quod fuerat olim. Qui bello Peloponnesiaco semper pericula et labores suo corpore suscipere parati essent, ut gloriam patriæ pararent, in iisdem ætate Demosthenis amor ille patriæ cupiditasque pro sua et patriæ gloria dimicandi miseriis erat exstincta, quas mala belli Peloponnesiaci in populum Atheniensem cumulaverant. Postremo non omittendum est, quo tempore Philippus in Olynthum impetum fecit, magnam seditionem in Euboea ortam esse, ad quam sedandam Atheniensibus tantas copias mittere necesse esset, ut tantam opem, quantam debuerant, Olynthiis ferre non possent.

De ordine trium orationum Demosthenis, quæ pro Olynthiis habitæ sunt, multum est disputatum. Equidem collocationem a Reiskio, Baitero et Sauppio, Schæfero, multis aliis boni iudicii viris probatam secutus sum, qui hanc a me tractatam orationem posuerunt primam. Contra quem ordinem multi recentiore tempore vocem ediderunt, quorum sententia minime est contemnenda. Nam et suæ sententiæ firmissimas attulerunt rationes et ordinem a Dionysio illo Halicarnasseo relictum sunt secuti, cujus viri in hac re auctoritas valde magna est, quod ille omnium, qui de his orationibus scripserunt, ab ætate Demosthenis proximus abest inque his orationibus illustrandis plurimos annos versatus est. Atque hanc partem Flatheus quoque sequuntur et Thirvallus, quorum magni habendum est iudicium. Groteus autem et Stuveus ab utrisque dissentiunt. Si singulas orationes sua quamque

prima littera insignimus, ordo orationum est hic: ex Reiskio A, E, O; ex Dionysio E, O, A; ex Groteo et Stuveo E, A, O. Ex his tribus inter se diversis sententiis quæ sit verissima, difficillimum est dijudicare; tamen haud scio an me ad primam inclinem, cujus sententiæ rationes nonnullas afferre conabor.

Omnes consentiunt orationem E prius scriptam esse quam O. Sed etiam orationem A prius quam O esse habitam his de causis arbitror: primum quod in oratione A, sectione 7, dicitur: *ννὶ γὰρ, ὁ πάντες ἐθρουλεῖτε, ὡς Ὀλυνθίους ἐκπολεμῆσαι δεῖν φιλίππῳ, γέγονεν αὐτόματον*; quæ verba manifeste indicant, bellum inter Olynthios et Philippum non ita multo ante orationem habitam exarsisse. Cfr. s. 9: *ννὶ δὴ καιρὸς ἔκει τις, οὔτος ὁ τῶν Ὀλυνθίων, αὐτόματος τῇ πόλει, ὃς οὐδενός ἐστιν ἐλάττων τῶν πρότερον ἐκείνων*; deinde orator cives suos hortatur ille quidem, sed tantum per ambages, ut *θεωρικά* in usum belli transferant. S. 19. Orationem autem litt. O signatam, s. 10, inspicientes invenimus, Demosthenem hic jam forti animo, omni metu abjecto sine ullis ambagibus civibus persuadere, ut duas leges tollant, quæ impedimento sint, quominus bellum satis strenue geratur, inter quas est illa lex de *θεωρικοῖς*. At quum sciamus, illa lege mortis poenam sancitam fuisse, si quis apud populum de ea mutanda vel abroganda suaderet, facile est intelligere, Demosthenem tam manifeste abrogationem legis non suasurum fuisse, nisi res ad summum discrimen pervenisset. Ceterum vide O, s. 7: *ἐπὶ ἤρχον Ὀλύνθιοι δύναμιν τινα κεκτημένοι, καὶ διέκειθ' οὕτω τὰ πράγματα ὅτε Φίλιππος ἐθάρρει τούτους ὅθ' οὔτοι Φίλιππον*. Quibus rebus Demosthenes significare videtur Olynthios, antea potentissimos fuisse, jam debilitatos jacere. Nonne tandem est verisimile, jam ante hanc orationem habitam Philippum multas urbes societate Olynthiis conjunctas vastando Olynthios debilitasse? Scimus enim Philippum duobus annis duo et triginta urbes vastasse. His igitur ex causis cen-

seo bellum Olynthiacum jam diu eo tempore duravisse, quo hæc oratio O est habita. Rehdantzius quoque non prius quam initio anni 348 eam habitam putat, orationem autem A anno 349. Vide: *Ausgewählte Reden von Rehdantz*, Einleitung pag. 29.

Aliquid etiam de ordine orationum A. et E. dicendum videatur. Sed quum etiam nunc in ambiguo sit, quamquam doctissimi viri in hanc rem summam operam contulerunt, utra earum prior sit, vereor, ne mihi arrogantiae tribui possit, si quid in hac re statuam. Quare tantum pauca de hac re affero. Carolus Holzingerus in sua disputatione, "Beiträge zur Erklärung des Demosthenes," contendit, orationem E prius esse habitam, quam Philippus Chalcidicen adortus esset, vel certe quam fama victoriae ejus Athenas pervenisset. Ad suam sententiam confirmandam firmissimum argumentum vocabulum *πολεμήσοντας*, or. E. s. 1, affert. Hæc est argumentatio ejus: vocabulum *πολεμήσοντας* declarat, Olynthios nondum contra Philippum arma cepisse, sed capturos esse. In contrariam partem affero, vel non satis constare, utrum hoc loco Olynthii hostes intelligendi sint, an Thessali, de quibus Demosthenes in s. 8; *οἱ Θετταλοὶ — ἄσμενοι*, et s. 11: *φημὶ — ποιῆσθαι*, commemorat, vel de vocabulo *πολεμήσοντας* ambigi, quod in editione Rehdantziana occurrit *πολεμήσαντας*. Præterea in hac oratione ita de imbecillitate Philippi dicit Demosthenes, ut omnis hæc oratio eo spectavisse videatur, ut metu Philippi Athenienses liberaret, quem homines quidam iis injecerant. Verisimile enim est, quod Schæferus, "Demosthenes und seine Zeit" pag. 123, profert, milites mercenarios Chare duce Olynthiis auxilio missos esse post orationem A. habitam adversariosque Demosthenis, quum rebus a Chare male gestis auxilia iterum Olynthiis petentibus mittenda dissuaderent, de opibus Philippi memorantes magnum metum civibus suis injecisse. Nihil, ut mihi quidem vide-

tur, repugnat, quin hæc oratio sit habita, postquam bellum inter Olynthios et Philippum inchoatum erat.

Hi sunt libri, quos in scribendo consului: G. H. Schæferi Apparatus criticus et exegeticus ad Demosthenem, Georg. Grotei "Geschichte Griechenlands," Leipzig 1856, Arnoldi Schæferi "Demosthenes und seine Zeit," Leipzig 1856,

C. Rehdantzii "Demosthenes Ausgewählte Reden," Leipzig 1860,

Engelhardt "Einladung zur jährlichen Prüfung der Zöglinge von Brunnemann." Berlin 1828,

Voemelii "*Δημοσθένους αἱ δειμηγορίαι*," Halis Saxonum 1857.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Α.

Ἀντὶ πολλῶν ἄν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω, εἰ φανερόν γένοιτο τὸ μέλλον συνοίσειν τῇ πόλει περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε. ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλεύειν· οὐ γὰρ μόνον εἴ τι χρήσιμον ἐσκεμμένος ἦκει τις, τοῦτ' ἂν ἀκούσαντες λάβοιτε, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐνίοις ἂν ἐπελθεῖν εἰπεῖν, ὥστ' ἐξ ἀπάντων ῥαδίαν τὴν τοῦ συμφέροντος ὑμῖν αἴρεσιν γενέσθαι.

- 2 Ὁ μὲν οὖν παρῶν καιρός, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ὑμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστίν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν φροντίζετε· ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὄντινά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. ἔστι δὴ τά γ' ἐμοὶ δοκοῦντα ψηφίσασθαι μὲν ἤδη τὴν βοήθειαν καὶ παρασκευάσασθαι τὴν ταχίστην, ὅπως ἐνθὺνδε βοηθήσετε καὶ μὴ πάθῃτε ταῦτόν ὅπερ καὶ πρότερον, πρεσβείαν δὲ πέμπειν, ἣτις ταῦτ' ἐρεῖ καὶ παρέσται τοῖς πράγμα-
- 3 σιν. ὥς ἐστι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ πανοῦργος ὢν καὶ δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασι χρῆσθαι, τὰ μὲν εἶκων, ἥνίκ' ἂν τύχῃ, τὰ δ' ἀπειλῶν — ἀξιόπιστος δ' ἂν εἰκότως φαίνοιτο — τὰ δ' ἡμᾶς διαβάλλων καὶ τὴν ἀπουσίαν τὴν ἡμετέραν τρέψῃται τε καὶ παρασπάσῃ-
- 4 ταί τι τῶν ὅλων πραγμάτων. οὐ μὲν ἄλλ' ἐπιεικῶς, ὧ

Magnis divitiis, Athenienses, si vobis apparuerit, quid 1
in hac re, de qua nunc deliberatis, reipublicæ saluti fu-
turum sit, credo vos esse prælaturos. Quod quoniam ita
sit, eos, qui consilia dare velint, audire propense cupere
debetis. Non enim id solum, si quid utile meditatus ali-
quis attulerit, audientes accipiat, sed etiam vos fortunæ
debere judico, quod illico multa dicere necessaria non-
nullis in mentem veniat, ut ex omnibus utilissimum fa-
cile eligere possitis.

Hoc igitur tempus, Athenienses, tantum non edita 2
voce loquitur, vobis res illas ipsis esse capessendas, si
quidem salus earum vobis cordi sit. Nos autem in iis
nescio quomodo nos gerere videmur. Hæc vero mihi
quidem facienda videntur, ut et statim auxilia mitti jube-
atis eaque quam celerrime apparetis, quo hinc auxilio
venire possitis neve idem vobis accidat atque antea, et
legatos mittatis, qui hæc denuntient et rebus ipsis inter-
sint.

Nam hoc est maxime timendum, ne astutus ille in- 3
que temporibus utendis callidissimus homo partim ce-
dendo, ubi res ita tulerit, partim minitando (et fide qui-
dem merito ille sit dignus), partim nos et nostram ab-
sentiam calumniando de snmma rerum aliquid sibi vertat
et avellat.

Nihilominus id fere, Athenienses, quod in rebus Phi- 4

ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ', ὃ δυσμαχώτατόν ἐστι τῶν Φι-
 λίππου πραγμάτων, καὶ βέλτιστον ὑμῖν· τὸ γὰρ εἶναι
 πάντων ἐκείνον ἓνα ὄντα κύριον καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορ-
 ρήτων, καὶ ἅμα στρατηγὸν καὶ δεσπότην καὶ ταμίαν,
 καὶ πανταχοῦ αὐτὸν παρεῖναι τῷ στρατεύματι, πρὸς
 μὲν τὸ τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράττε-
 σθαι πολλῷ προέχει, πρὸς δὲ τὰς καταλλαγὰς, ὥς ἂν
 ἐκεῖνος ποιήσαιο ἄσμενος πρὸς Ὀλυνθίους, ἐναντίως
 5 ἔχει. δῆλον γάρ ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις, ὅτι νῦν οὐ περὶ
 δόξης οὐδ' ὑπὲρ μέρους χώρας πολεμοῦσιν, ἀλλ' ἀνα-
 στάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ τῆς πατρίδος, καὶ ἴσασιν ἅ-
 τ' Ἀμφιπολιτῶν ἐποίησε τοὺς παραδόντας αὐτῷ τὴν
 πόλιν καὶ Πυθναίων τοὺς ὑποδεξαμένους. καὶ ὅλως
 ἄπιστον, οἶμαι, ταῖς πολιτείαις ἢ τυραννίς, ἄλλως τε
 6 καὶ ὁμορον χώραν ἔχωσι. ταῦτ' οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς,
 ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τὰλλ' ἃ προσίκει πάντα ἐν-
 θυμουμένους φημὶ δεῖν ἐθελῆσαι καὶ παροξυνθῆναι καὶ
 τῷ πολέμῳ προσέχειν, εἴπερ ποτέ, καὶ νῦν, χρήματα
 εἰσφέροντας προθύμως καὶ αὐτοὺς ἐξιόντας καὶ μηδὲν
 ἐλλείποντας. οὐδὲ γὰρ λόγος οὐδὲ σκῆψις ἔθ' ὑμῖν τοῦ
 7 μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθέλειν ὑπολείπεται. νυνὶ γάρ, ὃ
 πάντες ἐθρύλουντε, ὥς Ὀλυνθίους ἐκπολεμῶσαι δεῖν
 Φιλίππῳ, γέγονεν αὐτόματον, καὶ ταῦθ' ὥς ἂν ὑμῖν
 μάλιστα συμφέροι. εἰ μὲν γὰρ ὑφ' ὑμῶν πεισθέντες
 ἀνείλοντο τὸν πόλεμον, σφαλεροὶ σύμμαχοι καὶ μέχρι
 του ταῦτ' ἂν ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως· ἐπειδὴ δ' ἐκ τῶν
 πρὸς αὐτοὺς ἐγκλημάτων μισοῦσι, βεβαίαν εἰκὸς τὴν
 ἔχθραν αὐτοὺς ὑπὲρ ὧν φοβοῦνται καὶ πεπόνθασιν
 8 ἔχειν. οὐ δεῖ δὴ τοιοῦτον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρα-
 πετωκότα καιρὸν ἀφεῖναι, οὐδὲ παθεῖν ταὐτὸ ὅπερ
 ἤδη πόλλάκις πρότερον πεπόνθατε. εἰ γὰρ, ὅθ' ἤκο-
 μεν Εὐβοεῦσι βεβοήθηκότες καὶ παρῆσαν Ἀμφιπολι-
 τῶν Ἰέραξ καὶ Στρατοκλῆς ἐπὶ ταυτὶ τὸ βῆμα, κελεύον-
 τες ἡμᾶς πλεῖν καὶ παραλαμβάνειν τὴν πόλιν, τὴν αὐ-
 τὴν παρειχόμεθ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν
 ἦνπερ ὑπὲρ τῆς Εὐβοείων σωτηρίας, εἴχετ, ἂν Ἀμφιπο-

lippi ad oppugnandum difficillimum est, idem nobis est utilissimum; nam quod ille unus, quid enuntietur, quid taceatur, in sua habet potestate, idemque est dux et dominus et quæstor atque ipse ubique adest exercitui, ad res bellicas celeriter et tempestive conficiendas multo præstat, idem vero reconciliationi pacis, quam cum Olynthiis libenter fecerit, contrarium est.

Perspectum enim est Olynthiis, se nunc non de gloria quadam nec pro agri parte, sed de eversione et servitute patriæ defendenda dimicare. Norunt etiam, quomodo et Amphipolitæ ii, qui urbem ei deditissent, et ex Pydnæis, qui eum acceperissent, ab eo tractati sint. Atque omnino, credo, liberis civitatibus, præsertim finitimis, infida est tyrannis.

Hæc igitur intelligentes, Athenienses, ceteraque omnia, quæ decet, considerantes, oportere censeo vos promptis atque excitatis animis esse et, si umquam, nunc certe ad bellum intendere, ita ut pecuniis prompte collatis et in bellum ipsi exeatis nec quidquam prætermittatis. Neque enim jam restat ratio aut causa, cur ea, quæ opus sunt, facere recusetis.

Nam quod omnes sermonibus jactabatis, Olynthios ad bellum contra Philippum lacessendos esse, id nunc fortuna evenit; quo nihil magis e re vestra fuerit. Nam si hortatu vestro bellum suscepissent, infidi socii idque nescio an animorum quadam inductione essent. Quum autem eum ob crimina in se intenta oderint, verisimile est, eos propter ea, quæ metuunt et perpassi sunt, firmas habere inimicitias.

Non igitur, Athenienses, committendum est, ut hanc a fortuna oblatam occasionem dimittatis idemque ac sæpe antea ipsi patiamini. Nam si quum Euboeis auxilitati rediissemus et legati Amphipolitarum, Hierax et Strato- cles ab hoc suggestu nos hortarentur, ut navigaremus urbemque suam in fidem acciperemus, tam nostris ipsorum rebus consulissemus, quam saluti Euboeorum, Am-

- λιν τό τε καὶ πάντων τῶν μετὰ ταῦτα ἂν ἦτε ἀπηλλαγ-
 9 μένοι πραγμάτων. καὶ πάλιν ἡνίκα Πύθνα, Ποτίδαια,
 Μεθώνη, Παγασαί, τᾶλλα, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγων
 διατρίβω, πολιορκούμενα ἀπηγγέλλετο, εἰ τότε τούτων
 ἐνὶ τῷ πρώτῳ προθύμως καὶ ὡς προσῆκεν ἐβοηθήσαμεν
 αὐτοί, ῥάονι καὶ πολὺν ταπεινότερον νῦν ἂν ἐχρώμεθα
 τῷ Φιλίππῳ. νῦν δὲ τὸ μὲν παρὸν ἀεὶ προϊέμενοι, τὰ
 δὲ μέλλοντα αὐτόματ' οἰόμενοι σχήσειν καλῶς, ἠὲξήσα-
 μεν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον ἡμεῖς καὶ κατεστή-
 σαμεν τηλικούτον, ἡλικίος οὐδεὶς πω βασιλεὺς γέγονε
 Μακεδονίας. νυνὶ δὲ δὴ καιρὸς ἦκει τις, οὗτος ὁ τῶν
 Ὀλυνθίων, αὐτόματος τῇ πόλει, ὃς οὐδενός ἐστιν ἐλάτ-
 10 των τῶν πρότερον ἐκείνων. καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις ἂν, ὃ
 ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δίκαιος λογιστὴς τῶν παρὰ τῶν θεῶν
 ἡμῖν ὑπηρετημένων καταστάς, καίπερ οὐκ ἐχόντων ὡς
 δεῖ πολλῶν, ὅμως μεγάλην ἂν ἔχειν αὐτοῖς χάριν, εἰ-
 κότως· τὸ μὲν γὰρ πολλὰ ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πό-
 λεμον τῆς ἡμετέρας ἀμελείας ἂν τις θείῃ δικαίως, τὸ
 δὲ μήτε πάλαι τοῦτο πεπονθέναι πεφηνέναι τέ τινα
 ἡμῖν συμμαχίαν τούτων ἀντιρροπον, ἂν βουλόμεθα
 χρῆσθαι, τῆς παρ' ἐκείνων εὐνοίας εὐεργέτημ' ἂν ἔγωγε
 11 θείην. ἀλλ', οἶμαι, παρόμοιόν ἐστιν ὅπερ καὶ περὶ τῆς
 τῶν χρημάτων κτήσεως· ἂν μὲν γὰρ ὅσα ἂν τις λάβῃ,
 καὶ σώσῃ, μεγάλην ἔχει τῇ τύχῃ τὴν χάριν, ἂν δ' ἀνα-
 λώσας λάθῃ, συνανάλωσε καὶ τὸ μεμνηθῆναι τὴν χάριν.
 καὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς
 καιροῖς ὀρθῶς, οὐδ' εἰ συνέβῃ τι παρὰ τῶν θεῶν χρη-
 στόν, μνημονεύουσι· πρὸς γὰρ τὸ τελευταῖον ἐκβάν
 ἕκαστον τῶν πρὶν ὑπαρξάντων κρίνεται. διὸ καὶ σφόδρα
 δεῖ τῶν λοιπῶν ἡμᾶς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φροντίσαι,
 ἵνα ταῦτ' ἐπανορθωσάμενοι τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις
 12 ἀδοξίαν ἀποτριψώμεθα. εἰ δὲ προησόμεθα, ὃ ἄνδρες
 Ἀθηναῖοι, καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώπους, εἴτ' Ὀλυνθον
 ἐκείνος καταστρέψεται, φρασάτω τις ἐμοί, τί τὸ κωλύον
 εἴτ' αὐτὸν ἔσται βαδίζειν ὅποι βούλεται. ἄρα λογίζεται
 τις ὑμῶν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεωρεῖ τὸν τρόπον,

phipoli jam tum obtenta vos omnibus deinceps negotiis fuissetis liberati.

Rursus quum Pydna, Potidæa, Methone, Pagasæ, aliæ 9 urbes, ne singulis commemorandis tempus deteram, obsidione teneri nuntiarentur, si tum propensis animis ipsi, ut oportebat, primæ cuique succurrissemus, nunc faciliore et multo submissiore uteremur Philippo. Nunc vero, quod nos, Athenienses, futura sine nostra opera se bene habitura rati præsentia negligere solemus, Philippum auximus et tantum reddidimus, quantus nullus jam fuit rex Macedoniæ. Nunc jam occasio, hanc Olynthiorum dico, ultro reipublicæ evenit, quæ nulli cedat superiorum illarum.

Et si quis, Athenienses, eorum, quæ a diis nobis sup- 10 peditata sunt, justum ratiocinatorem se esse voluerit, quamvis multæ res non ita, ut oportet, se habeant, tamen mihi quidem videtur magnam gratiam iis esse habiturus, idque merito; nam quod multa bello amisimus, id nostræ incuriæ tribui possit; quod autem neque sæpius hoc accidit et societas, qua si uti velimus detrimenta illa satis compensentur, nobis oblata est, id ego quidem beneficio deorum propotiorum vertendum iudico.

Sed nimirum hujus rei eadem est ratio, quæ compa- 11 randæ pecuniæ. Quam si quis, quantam peperit, tantam servavit, magnam gratiam fortunæ habet; at si cæca quadam profusione consumsit, simul consumsit gratiæ memoriam. Sic in rebus civilibus ii, qui non recte temporibus usi sunt, ne si quid boni quidem a diis datum est, meminerunt. Nam eorum, quæ præcesserunt, ex ultimo eventu unumquodque æstimatur. Propterea vos, Athenienses, summam in reliquum adhibere debetis diligentiam, ut his bene gestis rerum ante gestarum infamiam abluatis.

Sin autem, Athenienses, etiam hos homines dimitte- 12 mus et deinde ille Olynthum expugnabit, dicat mihi aliquis, quid eum prohibitorium sit, quominus quo velit proficiscatur. Num quis vestrum, Athenienses, reputat ac considerat, quomodo ab exiguis initiis ille magnus eva-

- δι' ὃν μέγας γέγονεν ἀσθενὴς ὢν τὸ κατ' ἀρχὰς Φίλιππος; τὸ πρῶτον Ἀμφίπολιν λαβὼν, μετὰ ταῦτα Πύδναν, πάλιν Ποτίδαιαν, Μεθώνην αὖθις, εἴτα Θετταλίας
- 13 ἐπέβη· μετὰ ταῦτα Φερὰς, Παρασάς, Μαγνησίαν πάνθ' ὃν ἐβούλετο εὐτρεπίσας τρόπον ὥχεται εἰς Θράκην· εἴτ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐκβαλὼν, τοὺς δὲ καταστήσας τῶν βασιλέων ἡσθένησε· πάλιν ῥαῖσας οὐκ ἐπὶ τὸ ῥαθυμεῖν ἀπέκλινεν, ἀλλ' εὐθύς Ὀλυνθίοις ἐπεχείρησεν. τὰς δ' ἐπ' Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἀρύββαν καὶ ὅποι τις ἂν εἴποι παραλείπω στρατείας.
- 14 Τί οὖν, τίς ἂν εἴποι, ταῦτα λέγεις ἡμῖν νῦν; ἵνα γνῶτε, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αἰσθησθε ἀμφοτέρω, καὶ τὸ προῖεσθαι καθ' ἕκαστον αἰεὶ τι τῶν πραγμάτων ὡς ἀλυσιτελέες, καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην, ἥ χοῖται καὶ συζῇ Φίλιππος, ὑφ' ἧς οὐκ ἔστιν ὅπως ἀγαπήσας τοῖς πεπραγμένοις ἡσυχίαν στήσῃ. εἰ δ' ὁ μὲν ὡς αἰεὶ τι μείζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν ἐγνωκὼς ἔσται, ὑμεῖς δὲ ὡς οὐδενὸς ἀντιληπτέον ἐρρωμένως τῶν πραγμάτων, σκοπεῖσθε, εἰς τί ποτ' ἐλπὶς ταῦτα τελευτῆσαι.
- 15 πρὸς θεῶν, τίς οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκείθεν πόλεμον δεῦρο ἤξοντα, ἂν ἀμελήσωμεν; ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικα, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ θανειζόμενοι ῥαδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον ὑστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πολλῶ φανῶμεν ἐρραθυμικότες καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν οὐκ ἐβουλόμεθα ὑστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.
- 16 Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν ἴσως φῆσαι τίς ἂν ῥάδιον καὶ παντὸς εἶναι, τὸ δ' ὑπὲρ τῶν παρόντων ὃ τι δεῖ πράττειν ἀποφαίνεσθαι, τοῦτ' εἶναι συμβούλου. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ', ὅτι πολλάκις ὑμεῖς οὐ τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντας ἐν ὀργῇ ποιεῖσθε, ἂν τι μὴ κατὰ γνώμην ἐκβῇ· οὐ μὴν οἶμαι δεῖν τὴν ἰδίαν ἀσφά-

serit? Primum Amphipolim cepit, postea Pydnam, denique Potidæam, tum Methonem, postremo in Thessaliam invasit.

Inde captis Pheris, Pagasis, Magnesia, quum ibi omnes res suo arbitrio constituisset, in Thraciam abiit. Postea aliis regum ejectis, aliis constitutis, in morbum incidit. Quum convaluisset, non ad delicias vitæ defluxit, sed statim Olynthios aggressus est. Quæ bella gesserit contra Illyrios, Pæones, Arybbam, alias gentes, omitto.

Cur tandem, quispiam dixerit, ista nunc nobis dicis? Utrumque quo cognoveritis, Athenienses, atque intelligatis, vel quum exitiosum sit, aliud post aliud negotium projicere, vel se in alienis negotiis implicandi cupidinem Philippi, qua jam tamquam socia quadam vita utatur, per quam fieri non potest, ut iis rebus, quas gessit, contentus otio fruatur. Qui si ea sententia erit, ut opes semper augendas esse oporteat, nos autem nullam rem fortiter capessendam esse censemus, videte, quem tandem harum rerum exitum fore sit sperandum.

Quisnam vestrum, per Deos immortales! tam stultus est, qui non intelligat, bellum inde ad nos venturum esse, si negligentes simus? At vero, si hoc accidet, Athenienses, vereor, ne, quamadmodum ii, qui temere pecunias magno foenore mutuo sumunt, postquam breve tempus copiis abundaverunt, post etiam de patrimoniis abeunt, sic nos grandi foenore nobis indulsisse videamur omniaque ad voluptatem referendo eo veniamus, ut multas et graves res, quas non vellemus, facere cogamur et de ipsa patria dimicemus.

Ac fortasse quispiam dixerit reprehendere facile et cujusvis esse, quid autem de his rebus sit statuendum, pronuntiare, id esse consilarii. Ego vero non ignoro, si quid ex sententia non evenerit, vos sæpe non auctoribus, sed iis, qui postremi sententiam dixerint, irasci; neque vero arbitrior, me privatæ salutis ratione dissimulare oportere, quid vobis expedire existimem.

λειαν σκοποῦνθ' ὑποστείλασθαι περὶ ὧν ὑμῖν συμφέρειν
 17 ἡγοῦμαι. φημὶ δὴ διχῇ βοηθητέον εἶναι τοῖς πράγμα-
 σιν ὑμῖν, τῷ τε τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σῶζειν καὶ
 τοὺς τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας ἐκπέμπειν καὶ τῷ
 τὴν ἐκείνου χώραν κακῶς ποιεῖν καὶ τριήρεσι καὶ στρα-
 τιώταις ἐτέροις· εἰ δὲ θατέρου τούτων ὀλιγορήσετε, ὁκνῶ
 18 μὴ μάταιος ὑμῖν ἡ στρατεία γένηται. εἴτε γὰρ ὑμῶν
 τὴν ἐκείνου κακῶς ποιοούντων ὑπομείνας τοῦτο Ὀλυν-
 θον παραστήσεται, ῥαδίως ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἔλθων ἀμυνεῖ-
 ται· εἴτε βοηθησάντων μόνον ὑμῶν εἰς Ὀλυνθον ἀκιν-
 δύνως ὁρῶν ἔχοντα τὰ οἴκοι προσκαθεδεῖται καὶ προσε-
 δρεύσει τοῖς πράγμασι, περιέσται τῷ χρόνῳ τῶν πολιορ-
 κουμένων. δεῖ δὴ πολλὴν καὶ διχῇ τὴν βοήθειαν εἶναι.

19 Καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας ταῦτα γινώσκω· περὶ
 δὲ χρημάτων πόρου, ἔστιν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρή-
 ματα ὑμῖν, ἔστιν ὅσα οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων
 στρατιωτικά· ταῦτα δὲ ὑμεῖς οὕτως ὥς βούλεσθε λαμ-
 βάνετε. εἰ μὲν οὖν ταῦτα τοῖς στρατευομένοις ἀποδώ-
 σετε, οὐδενὸς ὑμῖν προσδεῖ πόρου, εἰ δὲ μὴ, προσδεῖ,
 μᾶλλον δ' ἅπαντος ἐνδεῖ τοῦ πόρου. τί οὖν, ἂν τις εἴ-
 ποι, σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά; μὰ Δί' οὐκ
 20 ἔγωγε. ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι στρατιώτας δεῖν κατα-
 σκευασθῆναι καὶ εἶναι στρατιωτικά καὶ μίαν σύνταξιν
 εἶναι τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβάνειν καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ
 δεόντα, ὑμεῖς δὲ οὕτω πως ἄνευ πραγμάτων λαμβάνειν
 εἰς τὰς ἐορτάς. ἔστι δὴ λοιπόν, οἶμαι, πάντας εἰσφέρειν,
 ἂν πολλῶν δέῃ, πολλὰ ἂν ὀλίγων, ὀλίγα. δεῖ δὲ χρημά-
 των, καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόν-
 των. λέγουσι δὲ καὶ ἄλλους τινὰς ἄλλοι πόρους, ὧν
 ἔλεσθε ὅστις ὑμῖν συμφέρειν δοκεῖ· καὶ ἔως ἐστὶ και-
 ρός, ἀντιλάβεσθε τῶν πραγμάτων.

21 Ἄξιον δὲ ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι τὰ πράγ-
 ματα, ἐν ᾧ καθέστηκε νυνί, τὰ Φιλίππου. οὔτε γὰρ,
 ὥς δοκεῖ καὶ φήσεί τις ἂν μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, εὐτρε-
 πῶς οὐδ' ὥς ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ παρόντ' ἔχοι, οὐτ' ἂν
 ἐξήνεγκε τὸν πόλεμόν ποτε τοῦτον ἐκεῖνος, εἰ πολεμεῖν

Censeo igitur, duobus modis vobis auxilium feren- 17
dum esse, ut vel Olynthiis urbes servetis et ad eam rem
conficiendam militis mittatis, vel agrum illius et triremi-
bus et aliis militibus devastetis. Sin autem alterutrum
neglexeritis, vereor, ne irrita cadat expeditio vestra.

Sive enim ille agrum suum infestari passus Olynthum 18
expugnaverit, facile se defendet, postquam domum rever-
terit; sive, auxiliis tantum a vobis Olynthum missis, suam
terram a periculo tutam videns omni opera Olynthum
obsederit, oppugnatos tempore superabit. Oportet igitur
auxilium forte esse et duplex.

Atque de auxilio quidem hoc censeo. De copia au- 19
tem pecuniarum sunt, Athenienses, sunt vobis opes bel-
licæ æque tantæ, quantæ ceterorum hominum nemini;
quos arbitrio vestro promitis. Has igitur si stipendium
merentibus reddideritis, nullis insuper copiis vobis erit
opus, sin minus, opus erit, vel potius omnibus copiis ca-
rebimus. Quid igitur, fortasse dicat aliquis, tune rogas,
ut pecuniæ illæ ad bellicos usus convertantur? Pro Jup-
piter, ego non rogo.

Ego enim milites conscribi et pecunias in militibus 20
collocari et unam esse rationem, eandem accipiendi et
quæ deceat faciendi oportere, censeo; vos autem pecu-
niam illam a vobis temere nihil agentibus ad festa sumi
oportere. Reliquum igitur est, credo, ut omnes pecunias
conferant, si magnis opus sit, magnas, sin parvis, parvas.
Pecuniis autem est opus, sine quibus nihil eorum, quæ
oportet, effici possit. Dicunt vero alii alias quasdam pec-
uniæ comparandæ esse rationes, e quibus eam, quæ vo-
bis prodesse videatur, eligatis et, dum tempus sit, res ca-
pessatis.

Operæ autem pretium est cnsiderare et reputare, 21
quo in statu nunc sit Philippus. Neque enim ita, ut vi-
detur et fortasse rebus minus accurate consideratis cre-
diderit quispiam, in optimo est aut commodissimo, neque
ille hoc bellum umquam intulisset, si sibi pugnandum

- ᾧ ἤδη δεήσειν αὐτόν, ἀλλ' ὥς ἐπιὼν ἅπαντα τότε ἤλ-
 πιζε τὰ πράγματα ἀναιρήσεσθαι, κατὰ διέψευσται. τοῦτο
 δὴ πρῶτον αὐτὸν ταράττει παρὰ γνώμην γεγονὸς καὶ
 πολλὴν ἀθυμίαν αὐτῷ παρέχει, εἴτα τὰ τῶν Θετταλῶν.
 22 ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν δῆπου φύσει καὶ ἀεὶ πᾶσιν
 ἀνθρώποις, κομιδῇ δ', ὥσπερ ἦν, καὶ ἔστι νῦν τούτῳ.
 καὶ γὰρ Παργασὲς ἀπαιτεῖν αὐτόν εἰσιν ἐψηγισμένοι
 καὶ Μαγνησίαν κεκωλύκασιν τειχίζειν. ἤκουον δ' ἔγωγέ-
 τινων, ὡς οὐδὲ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀγορὰς ἔτι δώ-
 σοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι· τὰ γὰρ κοινὰ τὰ Θετταλῶν
 ἀπὸ τούτων δέοι διοικεῖν, οὐ Φίλιππον λαμβάνειν. εἰ
 δὲ τούτων ἀποστερηθήσεται τῶν χρημάτων εἰς στενὸν
 κομιδῇ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις αὐτῷ καταστήσεται.
 23 ἀλλὰ μὴν τὸν γε Παίονα καὶ τὸν Ἰλλυριὸν καὶ ἀπλῶς
 τούτους ἅπαντας ἡγεῖσθαι χρὴ αὐτονόμους ἡδὶον ἂν
 καὶ ἐλευθέρους ἢ δούλους εἶναι· καὶ γὰρ ἀήθεις τοῦ
 κατακούειν τινός εἰσι, καὶ ἄνθρωπος ὑβριστής, ὥς φα-
 σιν. καὶ μὰ Δί' οὐδὲν ἄπιστον ἴσως· τὸ γὰρ εὖ πράττειν
 παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνο-
 ῆτοις γίγνεται. διόπερ πολλάκις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τὰ-
 24 γαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι. δεῖ τοίνυν
 ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἀκαιρίαν τὴν ἐκείνου
 καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας ἐτοίμως συνάρεσθαι τὰ
 πράγματα, καὶ πρεσβενομένους ἐφ' ᾧ δεῖ καὶ στρατευο-
 μένους αὐτοὺς καὶ παροξύνοντας τοὺς ἄλλους ἅπαν-
 τας, λογιζομένους, εἰ Φίλιππος λάβοι καθ' ἡμῶν τοιοῦ-
 τον καιρὸν καὶ πόλεμος γένοιτο πρὸς τῇ χώρᾳ, πῶς ἂν
 αὐτὸν οἴεσθε ἐτοίμως ἐφ' ὑμᾶς ἐλθεῖν. εἴτ' οὐκ αἰσχύ-
 νεσθε, εἰ μὴδ' ἃ πάθοιτ' ἂν, εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα
 ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε;
 25 "Ετι τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴδὲ τοῦθ' ὑμᾶς
 λανθανέτω, ὅτι νῦν αἵρεσίς ἐστιν ὑμῖν, πότερ' ὑμᾶς
 ἐκεῖ χρὴ πολεμεῖν ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. ἐὰν μὲν γὰρ
 ἀντέχῃ τὰ τῶν Ὀλυνθίων, ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε καὶ
 τὴν ἐκείνου κακῶς ποιήσετε, τὴν ὑπαρχουσαν καὶ τὴν
 οἰκίαν τάνυτὴν ἀδεῶς καρπούμενοι· ἂν δ' ἐκεῖνα Φίλιπ-

credidisset, sed quum speravisset se primo impetu omnem rem confecturum esse, postea hac spe dejectus est. Quod quidem primum, quum præter expectationem evenerit, eum sollicitat eique magnam desperationem injicit, deinde consilia Thessalorum.

Nam ii quidem quum natura sint perfidi semperque 22 omnibus hominibus fuerint, tum valde, illi, ut solebant, nunc sunt perfidi. Etenim decreverunt, ut Pagasas ab eo reposcerent atque ei obstiterunt, ne Magnesiam muni- ret. Atque ex quibusdam audiui, cum dicerent, eos ne illud quidem ei concessuros esse, ut posthac portoria et vectigalia exigat; oportere enim per ea respublicas Thes- saliaë administrari nec Philippum iis frui. Quibus pecu- niis si ille privatus fuerit, in magnas angustias de sti- pendiis parandis militibus mercenariis adducetur.

Quid? quod Poeones, Illyrii, omnes denique gentes 23 sui juris et liberos, quam servos, sese esse malunt. Ete- nim et parendi sunt insueti et dicunt hominem superbum esse; quod quidem nemini videatur incredibile, nam for- tuna secunda immerita in stultis hominibus gignit inso- lentiam, ut difficilinus sæpe esse videatur, quam parare, parta tueri.

Itaque oportet, Athenienses, illius incommoditates no- 24 bis opportunas judicantes, vos ultro res moliri, idque ita, ut et mittantur, de quibus opus erit, legati et ipsi bellum inferatis aliosque omnes incitetis; nam existimare debetis, si Philippus ejusmodi in nostris rebus opportunitatem nactus esset bellumque in finibus nostris esset ortum — quam cupide eum contra vos profecturum esse putatis: jam vero non pudet vos, si ne ea quidem quæ si ille posset, vos pateremini, quamvis idonea usi occasione, fa- cere ausuri estis?

Præterea, Athenienses, ne hoc quidem vos lateat, vo- 25 bis nunc integrum esse, utrum vos ibi, an in nostro agro illum bellum gerere oporteat. Nam si hostium impetum sustinuerit Olynthus, vos bellum ibi gerendo terram ejus

- προς λάβη, τίς αὐτὸν ἔτι κυλύσει δεῦρο βαδίζειν; Θη-
 26 βαῖοι; μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν ἤ, καὶ συνεισβαλοῦσιν
 ἐτοίμως. ἀλλὰ Φωκεῖς; οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ οἷοι τε ὄντες
 φυλάττειν, ἐὰν μὴ βοηθήσῃθ' ὑμεῖς. ἢ ἄλλος τις; ἀλλ',
 ὃ τᾶν, οὐχὶ βουλήσεται. τῶν ἀτοπωτάτων μέντ' αὖν εἴη,
 εἰ ἂ νῦν ἀνοιαν ὀφλισκάνων ὁμως ἐκλαλεῖ, ταῦτά δυνή-
 27 θείς μὴ πράξει. ἀλλὰ μὴν ἡλικία γ' ἐστὶ τὰ διάφορα
 ἐνθάδε ἢ ἐκεῖ πολεμεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν ἡγοῦμαι.
 εἰ γὰρ ὑμᾶς δεήσειεν αὐτοὺς τριάκοντα ἡμέρας μόνας
 ἔξω γενέσθαι καὶ ὅσα ἀνάγκη στρατοπέδῳ χρωμένους
 τῶν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ
 πολεμίου λέγω, πλεον ἂν οἶμαι ζημιωθῆναι τοὺς γεωρ-
 γοῦντας ὑμῶν ἢ ὅσα εἰς ἅπαντα τὸν πρὸ τοῦ πόλεμον
 δεδαπάνησθε. εἰ δὲ δὴ πόλεμός τις ἦξει, πόσε χρηί-
 μισαι ζημιώσεσθαι; καὶ πρόσσεθ' ἢ ὕβρις καὶ ἔτι ἢ
 τῶν πραγμάτων αἰσχύνῃ, οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημίας τοῖς
 γε σόφροσιν.
 28 Πάντα δὴ ταῦτα δεῖ συνιδόντας ἅπαντας βοηθεῖν
 καὶ ἀπωθεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον, τοὺς μὲν εὐπόρους,
 ἵν' ὑπὲρ τῶν πολλῶν ὧν καλῶς ποιοῦντες ἔχουσι μικρὰ
 ἀναλίσκοντες τὰ λοιπὰ καρπῶνται ἀδεῶς, τοὺς δ' ἐν
 ἡλικίᾳ, ἵνα τὴν τοῦ πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ Φιλίππου
 χώρα κτησάμενοι φοβεροὶ φύλακες τῆς οἰκείας ἀκροαίου
 γένωνται, τοὺς δὲ λέγοντας, ἵν' αἱ τῶν πεπολιτευμένων
 αὐτοῖς εὐθυναὶ ῥάδιαι γένωνται. ὥς ὅποι' ἂν τ' ἂν ὑμᾶς
 περιστῇ τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπραγ-
 μένων αὐτοῖς ἔσεσθε. χρηστὰ δ' εἴη παντὸς εἵνεκα.

vastabitis, dum secure hanc terram, quæ vestra est patria, possidetis; ea autem capta quis eum prohibebit, quin huc proficiscatur?

Thebani? Ultro etiam, ne sit dictu acerbius, una cum 26 eo irrumpent. An Phocenses? Qui suam ipsorum terram tueri non possint, nisi vos opem feratis; an alius quidam? Minime vero, amicissime, nolet. Absurdissimum vero sit, si ille ea, quæ nunc quamvis amentiae suspicionem sibi contrahens tamen effutit, data potestate non efficiat.

Atqui quantum intersit, hic an illic bellum geratur, 27 verbis nihil opus esse arbitror. Nam si vos ipsos non amplius triginta dies foris esse et bellum gerentes e ver-tro agro omnia necessaria capere oporteret, etiamsi nullus hostis in eo versaretur, majus, credo, damnum acciperent agricolæ vestri, quam quos sumtus in bello proximo fecistis. Sin autem bellum huc venerit, quibus detrimentis vos affectum iri creditis? Quo accedunt petulantia illa atque insuper pudor rerum male gestarum, quo sanis hominibus nullum damnum est majus.

Quæ si omnia perspecta sint, universi opem ferre 28 bellumque illuc depellere debent; divites, ut propter multa, quæ gratia deorum possident, pauca impendant, quo reliqua secure teneant; juvenes, ut in Philippi regno parte bellandi peritia terribiles sint patriæ incolumis custodes; oratores, ut disquisitiones rationum, quibus de republica administranda usi fuerint, iis sint faciles. Nam quales res vobis institerint, tales de actis eorum eritis iudices. Utinam per Deos omnia bene et prospera eveniant.

Comentarii.

1. Video Rufum signum membri incisi, quod vocant comma, post *γένοιτο* poni voluisse, ut *το μέλλον συνοίσειν* a verbo *ἔλκεσθαι* penderet. Vide Schæfer. Tom. I. pag. 181. Quod, quamquam commate ponendo regulæ grammaticæ nullo modo violantur, cum consilio Demosthenis convenire non videtur. Nam, ut dicit Schæferus, "primaria notio non est *τὸ μέλλον συνοίσειν*, sed *ἡ τοῦτον κενέρωσις*. Hic cardo totius orationis"; scilicet Demostenes tota in hac oratione adnititur, non tam ut quid sit civitati saluti proponet, quam ut ipsum civibus suis perspicuum et planum reddat. Mirum non est, quod enuntiatio hypothetica pro infinitivo posita est. Non raro et latinorum *si* et græcorum *εἰ* ita usurpantur.

περὶ ὧν. Disputatum est, utrum plene expressum ponendum fuerit *ἐν τοῦτοις*, *περὶ ὧν*, ut Reisk., an *περὶ τούτων*, *ἃ νυν σκοπεῖτε*, ut Schæfer. pag. 182. Monet quidem Kruegerus vocabula *περὶ ὧν* accipi posse pro *περὶ τούτων*, *ἃ*. Tamen mihi videtur rectissimum esse verba illa *περὶ ὧν* ex *περὶ τούτων*, *περὶ ὧν* explicari, quia *σκοπέω περὶ τινός* proprie intelligitur: deliberare de aliqua re vide Kr. gram. §. 51, 13. 7.

ἐθέλειν, *βουλομένων*. Plerumque *ἐθέλω* voluntatem ab ipsa cupiditate ortam, *βούλομαι* voluntatem rationibus et meditatione nitentem indicat. Quam ob rem *ἐθέλω* sæpissime in latinum vertitur: cupio, *βούλομαι*: volo. Rhedantzius autem, "Demosthenes ausgwählte Reden," hoc loco *ἐθέλειν* et *βούλομαι* interpretatur, illud "entschlossen sein," velle, hoc "Lust haben," cupere. Quum autem propria vis et significatio verborum eorum huic loco probabilem sententiam reddant, sententiam Rhedantzii arbitror esse repudiandam.

ἦκει. Nonnulli *ἦκοι* præferunt. Qua de re dicit Schæfer. pag. 182: "Demosthenes ut de re certa loquitur, hæc dicens: *εἴ τε — ἦκει τις*; nam se ipsum intelligit. Conditiō autem, ad quam refer-

tur ἂν λάβοιτε, latet in participio ἀκούσαντες, quod est positum pro εἰ ἀκούσατε." Licet vir ille doctissimus in universum de hac re recte disputaverit, tamen non satis explicavit, quænam sit ea enuntiatio, quæ ab εἰ ordientem enuntiationem hypotheticam sequatur. Nos quidem arbitramur, hunc locum sic explicandum esse: εἰ τι χρήσιμον ἔσκεμμένος ἦκει τις, τοῦτ' ἂν ἀκούσατε καὶ λάβετε. Nihil impedit, quin indicativus adhibeatur in priore enuntiatione, quamquam optativus est in posteriore. Vide Krueg. gram. § 65. 5. 2.

ἐνίοις ἂν ἀπέλθαι. Interpres quidam voluit vocabulum ἂν hic significare: nonnumquam, haud raro. Vide Schæfer, pag. 183. Si infinitivus ille, a ὑπολαμβάνω pendens, ita mutatur, ut sit enuntiatio absoluta, hoc modo exprimenda est: ἐνίοις ἂν ἀπέλθοι. "An illud tenetur, quando enuntiatio absoluta in formam enuntiationis, quæ dicitur, idealiter pendentis, particulis οὐ aut ὥς inductæ, mutatur; item tenetur, quando verbum particulis οὐ et ὥς exclusis in infinitivo positum est. Vide Krueg. gram. 54. 5. 6. Ergo ἂν hic non significat: nonnumquam, sed est, quod a grammaticis vocatur, adverbium modale.

2. αὐτῶν. Multi conjecerunt αὐτῶν, quod ad Athenienses ipsos retulerunt. Voemelius tamen confirmavit lectionem αὐτῶν esse falsam. Orator si de Atheniensibus dixisset, τῆς ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας aut τῆς ὑμῶν αὐτῶν σωτηρίας scripsisset. Vide Krueg. gram. § 51. 2. 10.

βοηθήσητε. Quamvis plurimi hanc lectionem repudient, dicentes conjunctivum aoristi primi activæ vel mediæ formæ post ὅπως vix inveniri unquam, sed genuinum particulæ illius usum rite futurum postulare, tamen βοηθήσητε pro βοηθήσετε retinui, vel quod major pars codicum illam formam præbent, vel quod probatum est, particulam ὅπως non tam raro, quam crediderunt nonnulli, cum conjunctivo aoristi esse conjunctam. Engelhardt. Cfr. Krueg. gram. §. 54. 8. 5.

3. ἄνθρωπος. In codicibus quibusdam legitur ἄνθρωπος; auctoribus Bekkero et Voemelio ἄνθρωπον prætulimus.

τρέψηται. De recto vocabulo hujus loci inter doctissimos viros multum disputatum est multæque conjecturæ prolatae sunt. Reisk. conjecit δρέψηται, Dobræus ἀνατρέψη τε, in editione Baiteri et Sauppii legitur τρέψη τε, Engelhardtus bene argumentando τρέψηται defendit. Cfr. Herodotus III. 72. 7. ἵνα τι ἐπισπάσωνται κέρδος καὶ τε μᾶλλον σφίσι τρέψηται. Vide Voemel.

4. τὸ εἶναι — προέχει. τῷ conjecit Reiskius; "quod ipsa syntaxis convincit, quandoquidem non nominativi, ut tunc oportebat,

sequuntur, sed accusativi *ἐκείνων* – *αὐτόν*." Schæfer, pag. 188. Vide Krueg. gram. § 55. 2.

ποιήσαιτο. Alii *ποιήσεται*, *ποιήσεται*. De usu indicativi futuri cum *ἂν* conjuncti vide Krueg. § 64. 3. 3. Lectio *ποιήσεται* repudianda est, nam, ut Schæferus annotavit, orator non dicit, rem illam adversari foederi, quodcunque Macedo inierit. Conjunctivus enim Aoristi cum *ἂν* conjunctus in iis relativis enuntiationibus, quæ hypotheticæ dicantur, vim et significationem Perf. aut Fut. exact. habet. Vide Krueg. gram. § 53. 6. 5. Sine dubio lectio *ποιήσαιτο* hoc loco est optima: adversatur foederi, quod iniret, si Olynthii eum audire vellent. Krueg. gram. § 54. 11.

7. *ἔθρουλῃτε, ὥς*; alii *ἔθρῦλουν τέως*. Illud est præferendum, præsertim quum in codice parisino, qui omnium maximi æstimatur, ea forma legatur. Ceterum utramque lectionem ferre potest sententia. "Deinde secunda persona h. l. aptior ad prætextum eripiendum, nec parcendum erat auribus coronæ." Voemel.

καὶ μέγροι του ταῦτ' ἂν ἐγνωκότες. Hic locus interpretibus fuisse videtur difficillimus, quippe qui a plerisque nulla illustratione omisus sit. Reiskius interpretatur: atque ad tempus in eadem sententia fuissent; qua ex interpretatione *ταῦτα* tantum ad præcedens verbum *σύμμαχοι* vel potius *σύμμαχοι ἦσαν* refertur. Sententia Reiskii est fere hæc: incerti nec nisi ad tempus fuissent socii. Rectius, ut mihi videtur, interpretatur Voemelius: parum firmi essent socii atque ad quendam modum id decrevissent, i. e. se parum firmos socios futuros decrevissent. Qua interpretatione vox *ταῦτα*, ut oportet, ad totam enuntiationem *σφαλεροὶ σύμμαχοι ἦσαν* refertur. Præterea negari non potest, hanc interpretationem cum iis, in quibus habita est oratio, temporibus bene consentire. Facile enim intelligitur, Olynthios nullo periculo a Philippo sibi impendente, etiamsi cum Atheniensibus foedus iniissent, Philippum, qui jam tum fuit validus, invitos aggressuros fuisse et fortasse decreturos, ut quum ab Atheniensibus tum a Philippo starent et in utramque partem quasi vacillarent.

10. *ὑπηρετημένων*. Alii *ἐπηργμένων*. De usu verbi *ὑπηρετώ* dicit Voemelius: "*ὑπηρετείσθαι* non solum de ministrorum officiis, sed etiam simpliciter i. q. suppeditare. Etiam *θεραπεύειν* dii dicuntur. Nec *τῶν ὑπο τῶν θεῶν ἡμῶν ὑπηρετημένων* legimus, sed *παρὰ*, e diis, qui precantibus obediunt hominibus beneficia dantes, ipsaque officia sunt *ὑπηρεσίαι*. (Exempla)." Ceterum in codice parisino legitur forma, quam prætulimus. Voemel.

11. *μεμνησθαι*. Alii addunt *τῇ τύχῃ*; quæ verba in codice pa-

risino non leguntur, quare Voemelius ea omisit, idque merito, præsertim quum ad sententiam illustrandam non opus sint.

12. *εἴ'*. Quod verbum Voemel. simpliciter interpretatur: atque. Apparet tamen, vocabulum illud pro *εἴτα* positum esse; omissæ autem conjunctionis copulativæ hæc causa est, quod Græci nonnumquam has particulas excludunt, ubi orationi vehementiam et quasi fervorem quandam addere volunt. Krueg. gram. § 59. 1.

14. *ἐλπίς τὰντα τελευτήσαι*. De infinitivo isto vide Krueg. gram. 50. 6. 4; quem locum demonstro, quod Voemel. notavit, quandam hoc loco legere voluisse *τελευτήσει*.

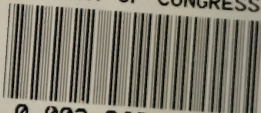
17. *ὀλιγορήσετε*. Alii minus recte *ὀλιγορήσοιτε*; nam orator nullo modo de *τῇ ὑπόθεσι* exprimere vult, sed hac enuntiatione hypothetica cives suos monet, ne sint socordes; vel potius hæc enuntiationis est ejus modi, qua ipsa orator prohibere conetur, ne *ἡ ὑπόθεσις* esse videatur vera. Vide Krueg. 54. 12. 2.

20. *εἶναι στρατιωτικά*. Ante *εἶναι* legitur in plerisque manuscriptis *τὰντα*, quod tamen præeuntibus Bekkero et Voemelio aliisque viris doctis delevimus. Si *τὰντα* tenetur, *ἡγοῦμαι* præcedenti *γράφεις* contrarium opponitur, ut sententia sit hæc: non omnino rogo, sed duntaxat opinor. Jam vero quæritur, quomodo *ἡγοῦμαι* eam vim et significationem habens cum verbis *στρατιώτας δεῖν κατασκευασθῆναι* et antecedenti quæstione convenire possit. Nulla enim sententia bene procedit, si hoc modo dicitur: "Tunc rogas, ut illa pecunia sit militaris? Ego vero nequaquam; ego enim puto exercitum esse conscribendum. Utcumque *ἡγοῦμαι* vertitur, sive: puto, sive: duntaxat puto, enuntiationis illa particula *γάρ* inducta nullo modo intelligi potest, si ad illa solitaria verba *μὰ Δὶ οὐκ ἔγωγε* refertur. Credo igitur illam enuntiationem causalem non solum ad verba: *μὰ Δὶ οὐκ ἔγωγε*, sed etiam ad omnia, quæ in paragrapho undevicesima dicuntur, esse referendam; quare majus signum distinctionis, *ἢ τελεία σιγμῇ*, ante *ἐγὼ μὲν* ponendum est. Ut meæ sententiæ quasi adminiculum reddam, affero paragraphum vicesimam in editione Baiteri et Saupprii ab verbis *ἐγὼ μὲν* ordiri. In editione Voemellii eadem paragraphus, ut mihi videtur, minus recte a verbis *τί οὖν* initium capit.

22. *ταῦτα γὰρ ἄπιστα* referenda sunt ad *τὰ τῶν Θετιαλῶν*. Vide Krueg. 43. 4. 26.

δίοι. Alii *δέη*. Vide Krueg. §. 54. 6. 4.

24. *οὐ πολλώσσετε*; particula negans *οὐ* pro *μη* hic adhibita est, quod *εἴ* pro *ἐπεὶ* vel *ὅτι* legitur. Vide Krueg. § 67. 4. 1.

Corrigenda :

- Pag. 2 v. 18 βοηθήσετε l. βοηθήσητε
 „ „ „ 25 τρέπηται τε l. τρέφεται
 „ 3 „ 4 sit l. est.
 „ 4 „ 22 ἐθρύνουντε l. ἐθρυνέιτε
 „ 7 „ 21 propotiorum l. propitiorum
 „ „ „ 29 unumquodque l. unumquidque
 „ 9 „ 12 quum l. quam
 „ „ „ 14 vita l. vitæ
 „ „ „ 23 quamadmodum l. quemadmodum
 „ „ „ 35 arbitrior l. arbitrator
 „ 11 „ 15 quos l. quas
 „ „ „ 32 cnsiderare l. considerare
 „ 13 „ 16 Poeones l. Pacones
 „ „ „ 29 esse l. fuisse
 „ 15 „ 7 amicissime, l. amicissime;
 „ „ „ 12 vertro l. vestro
 „ „ „ 23 parte l. parta
 „ 16 „ 1 Comentarii. l. Commentarii.
 „ „ „ 17 re vide l. re. Vide
 „ „ „ 22 βούλομαι l. βούλωμαι
 „ „ „ 24 entschlpssen l. entschlossen

LIBRARY OF CONGRESS

0 003 049 859 8

